

[२७] श्री भक्तपरिज्ञा (प्रकीर्णक)सूत्रम्

नमो नमो निम्मलदंसणस्स

पूज्य श्रीआनंद-क्षमा-ललित-सुशील-सुधर्मसागर गुरुभ्यो नमः

“भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं छाया [मूलं एवं संस्कृतछाया]

[आद्य संपादकः - पूज्य आगमोद्धारक आचार्यदेव श्री आनंदसागर सूरीश्वरजी म. सा.]

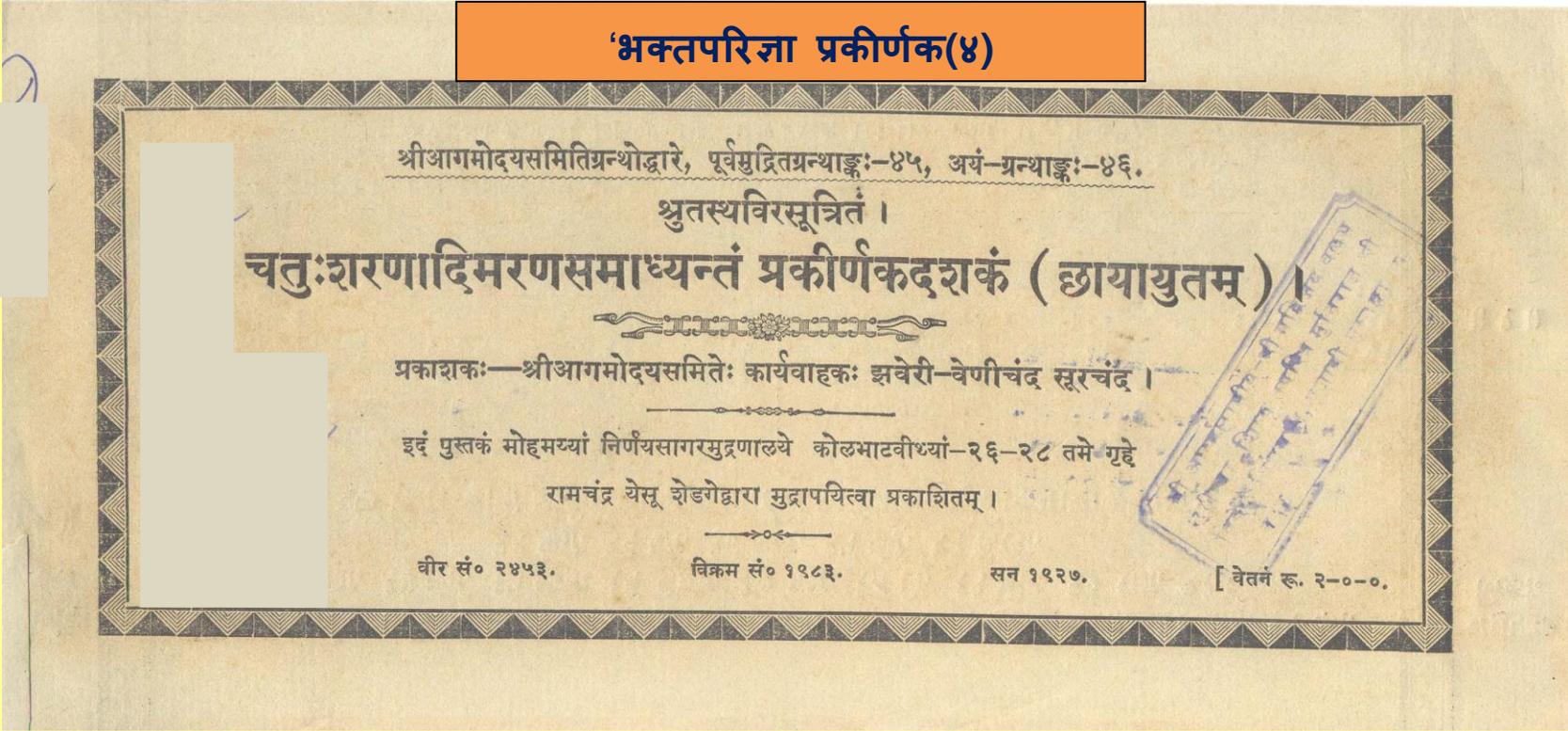
(किञ्चित् वैशिष्ट्यं समर्पितेन सह)

पुनः संकलनकर्ता → मुनि दीपरत्नसागर (M.Com., M.Ed., Ph.D.)

15/01/2015, गुरुवार, २०७१ पौष कृष्ण १०

jain_e_library's Net Publications

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र-[२७], प्रकीर्णकसूत्र-[४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

<p>आगम (२७)</p>	<p style="text-align: center;">“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)</p> <p style="text-align: center;">----- मूलं [-] -----</p>
<p>प्रत सूत्रांक [-] दीप अनुक्रम [-]</p>	<p style="text-align: center;">मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया</p> <div style="text-align: center;"> <p style="text-align: center;">‘भक्तपरिज्ञा प्रकीर्णक(४)</p> <p style="text-align: center;">श्रीआगमोदयसमितिग्रन्थोद्वारे, पूर्वमुद्रितग्रन्थाङ्कः-४५, अयं-ग्रन्थाङ्कः-४६. श्रुतस्थविरसूत्रितं । चतुःशरणादिमरणसमाध्यन्तं प्रकीर्णकदशकं (छायायुतम्) ।</p> <p style="text-align: center;">प्रकाशकः—श्रीआगमोदयसमितेः कार्यवाहकः झवेरी-वेणीचंद्र सूरचंद्र ।</p> <p style="text-align: center;">इदं पुस्तकं मोहमय्यां निर्णयसागरमुद्रणालये कोलभाटवीथ्यां-२६-२८ तमे गृहे रामचंद्र येसू शेडगेद्वारा मुद्रापयित्वा प्रकाशितम् ।</p> <p style="text-align: center;">वीर सं० २४५३. विक्रम सं० १९८३. सन १९२७. [वेतनं रु. २-०-०.</p> </div>
	<p>भक्तपरिज्ञा-प्रकीर्णकसूत्रस्य मूल “टाइटल पेज”</p>

मूलाङ्काः १७२+प्र०१

‘भक्तपरिज्ञा प्रकीर्णकसूत्रस्य विषयानुक्रम

दीप-अनुक्रमाः १७३

मूलांकः	गाथा	पृष्ठांकः	मूलांकः	गाथा	पृष्ठांकः	मूलांकः	गाथा	पृष्ठांकः
००१	मङ्गलं, ज्ञानमहत्ता	००४	००५	शाश्वत, अशाश्वत सुखं	००५	००८	मरणस्य भेदानि	००८
०१२	आलोचना, प्रायश्चित्	००६	०२४	व्रत-सामायिक-आरोपणं	००७	०३४-१७३	आचरणा, क्षमापना आदि	००९

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

['भक्तपरिज्ञा' - मूलं एवं संस्कृतछाया] इस प्रकाशन की विकास-गाथा

यह प्रत सबसे पहले “चतुःशरणादिमरणसमाध्यन्तं प्रकीर्णकदशकं” नामसे सन १९२७ (विक्रम संवत् १९८३) में आगमोदय समिति द्वारा प्रकाशित हुई, संपादक-महोदय थे पूज्यपाद आगमोद्धारक आचार्यदेव श्री आनंदसागरसूरीश्वरजी (सागरानंदसूरिजी) महाराज साहेब । इस प्रतमे १० प्रकीर्णक थे.

इसी प्रत को फिर से दुसरे पूज्यश्रीओने अपने-अपने नामसे भी छपवाई, जिसमे उन्होंने खुदने तो कुछ नहीं किया, मगर इसी प्रत को ऑफसेट करवा के, अपना एवं अपनी प्रकाशन संस्था का नाम छाप दिया. जिसमे किसीने पूज्यपाद सागरानंदसूरिजी के नाम को आगे रखा, और अपनी वफादारी दिखाई, तो किसीने स्वयं को ही इस पुरे कार्य का कर्ता बता दिया और संपादकपूज्यश्री तथा प्रकाशक का नाम ही मिटा दिया ।

✦ **हमारा ये प्रयास क्यों?** ✦ आगम की सेवा करने के हमें तो बहुत अवसर मिले, ४५-आगम सटीक भी हमने ३० भागोमे १२५०० से ज्यादा पृष्ठोमें प्रकाशित करवाए हैं किन्तु लोगो की पूज्य श्री सागरानंदसूरीश्वरजी के प्रति श्रद्धा तथा प्रत स्वरूप प्राचीन प्रथा का आदर देखकर हमने इसी प्रत को स्केन करवाई, उसके बाद एक **स्पेशियल फोरमेट** बनवाया, जिसमे बीचमे पूज्यश्री संपादित प्रत ज्यों की त्यों रख दी, ऊपर **शीर्षस्थानमे** आगम का नाम, फिर मूलसूत्र या गाथा के क्रमांक लिख दिए, ताँकि पढ़नेवाले को प्रत्येक पेज पर कौनसा सूत्र या गाथा चल रहे है उसका सरलता से जान हो सके, बायीं तरफ **आगम का क्रम** और इसी प्रत का **सूत्रक्रम** दिया है, उसके साथ वहाँ **'दीप अनुक्रम'** भी दिया है, जिससे हमारे प्राकृत, संस्कृत, हिंदी गुजराती, इंग्लिश आदि सभी आगम प्रकाशनोमें प्रवेश कर सके । हमारे अनुक्रम तो प्रत्येक प्रकाशनोमें एक सामान और क्रमशः आगे बढ़ते हुए ही है, इसीलिए सिर्फ क्रम नंबर दिए हैं, मगर प्रत में गाथा और सूत्रो के नंबर अलग-अलग होने से हमने जहां सूत्र है वहाँ **कौंस [-]** दिए हैं और जहां गाथा है वहाँ **||-||** ऐसी **दो लाइन** खींची है या फिर गाथा शब्द लिख दिया है ।

हमने एक अनुक्रमणिका भी बनायी है, जिसमे प्रत्येक अध्ययन आदि लिख दिये हैं और साथमें इस सम्पादन के पृष्ठांक भी दे दिए हैं, जिससे अभ्यासक व्यक्ति अपने चहिते अध्ययन या विषय तक आसानी से पहुँच सकता है । अनेक पृष्ठ के नीचे **विशिष्ट फूटनोट** भी लिखी है, जहां उस पृष्ठ पर चल रहे खास विषयवस्तु की, मूल प्रतमें रही हुई कोई-कोई मुद्रण-भूल की या क्रमांकन-भूल सम्बन्धी जानकारी प्राप्त होती है ।

अभी तो ये jain_e_library.org का 'इंटरनेट पब्लिकेशन' है, क्योंकि विश्वभरमें अनेक लोगो तक पहुँचने का यहीं सरल, सस्ता और आधुनिक रास्ता है, आगे जाकर ईसि को मुद्रण करवाने की हमारी मनीषा है।

.....मुनि दीपरत्नसागर.....

आगम (२७)	“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया) ----- मूलं [१] -----
प्रत सूत्रांक ॥१॥ दीप अनुक्रम [१]	<p style="text-align: center;">मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 10px; margin: 10px auto; width: 80%;"> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="border-right: 1px solid black; padding-right: 5px;"> <p>महाप्रत्या- ख्यानं भक्तपरिज्ञा ॥ १९ ॥</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>अथ भक्तपरिणयं ॥ ४ ॥ नमिऊण महाइसयं महानुभावं मुणिं महावीरं । भणिमो भक्तपरिणं निअसरणद्धा परद्धा च ॥ १ ॥ २७६॥</p> <hr/> <p>अथ भक्तपरिज्ञाप्रकीर्णकम् ॥ नत्वा महातिशयं महानुभावं मुनिं महावीरम् । भणामो भक्तपरिज्ञां निजस्मरणार्थं परार्थं च ॥ १ ॥</p> </div> <div style="border-left: 1px solid black; padding-left: 5px;"> <p>आराधना- फलं १३०- ४२-१ ॥ १९ ॥</p> </div> </div> <p style="font-size: small; margin-top: 10px;">Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org</p> </div>
	भगवंत महावीरस्य वंदना

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [२]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥२॥

दीप
अनुक्रम
[२]

भवगहणभमणरीणा लहंति निवुडसुहं जमल्लीणा । तं कप्पहुमकाणणसुहयं जिणसासनं जयइ ॥ २ ॥ २७७॥
मणुअत्तं जिणवयणं च दुल्लहं पाविज्जण सप्पुरिसा ! । सासयसुहिकरसिणहिं नाणवसिणहिं होअवं ॥ ३ ॥
॥ २७८ ॥ जं अज्ज सुहं भविणो संभरणीअं तयं भवे कल्लं । मगंति निरुवसगं अपवग्गसुहं बुहा तेणं ॥ ४ ॥
॥ २७९ ॥ नरविबुहेसरसुक्खं दुक्खं परमत्थओ तयं विति । परिणामदारुणमसासयं च जं ता अलं तेण ॥ ५ ॥
॥ २८० ॥ जं सासयसुहसाहणमाणाआराहणं जिणिंदाणं । ता तीण जइअवं जिणवयणविसुद्धबुद्धीहिं ॥ ६ ॥
॥ २८१ ॥ तं नाणदंसणाणं चारिसत्तवाण जिणपणीआणं । जं आराहणमिणमो आणाआराहणं विति ॥ ७ ॥
॥ २८२ ॥ पवज्जाण अब्भुज्जओऽवि आराहओ अहासुत्तं । अब्भुज्जअमरणेणं अविगलमाराहणं लहइ ॥ ८ ॥
॥ २८३ ॥ तं अब्भुज्जअमरणं अमरणधम्मोहिं वत्तिअं तिविहं । भत्तपरिज्ञा इंगिणि पाओवगमं च धीरेहिं ॥ ९ ॥

भवगहनभ्रमणभया लभन्ते निर्वृत्तिमुखं यदाश्रिताः । तत्कल्पद्रुमकाननसुखदं जिनशासनं जयति ॥ २ ॥ मनुजत्वं जिनवचनं ऋ दुर्लभं
प्राप्य सत्पुरुषाः ! । शाश्वतसुखैकरसिकैर्ज्ञानावसितैर्भवितव्यम् ॥ ३ ॥ यद्य सुखं भविनः स्मरणीयं तद्भवेत्कल्पे । मार्गयन्ति निरुपसर्ग-
मपवर्गमुखं बुधास्तेन ॥ ४ ॥ नरविबुधेश्वरसौख्यं दुःखं परमार्थनस्तद् भुवते । परिणामदारुणमशाश्वतं च यत्तद् अलं तेन ॥ ५ ॥
यत् शाश्वतसुखसाधनमाज्ञाया आराधनं जिनेन्द्राणाम् । तत्तस्यां यतितव्यं जिनवचनविशुद्धबुद्धिभिः ॥ ६ ॥ तत् ज्ञानदर्शनयोश्चारित्र-
तपसोः (च) जिनप्रणीतानाम् । यदाराधनमिदमाज्ञाया आराधनं भुवते ॥ ७ ॥ प्रव्रज्यायामभ्युद्यतोऽपि आराधको यथामुद्रम् । अभ्युद्यत-
मरणेनाविकलमाराधनां लभते ॥ ८ ॥ तद्भुज्जतमरणममरणधर्मभिर्विनिं त्रिविधम् । भक्तपरिज्ञा इङ्गिनी पादपोषणमनं च (इति) धीरेः ॥ ९ ॥

Jain Education International

For Personal & Private Use Only

www.jainelibrary.org

अत्र आज्ञा-आराधनं वर्ण्यते

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [९]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥९॥
दीप
अनुक्रम
[९]

भक्तपरिज्ञा
॥ २० ॥

॥ २८४ ॥ भक्तपरिज्ञामरणं द्विविधं सविआरमो य अविआरं । सपरकमस्स मुणिणो संलिहिअतणुस्स सविआरं ॥ १० ॥ २८५ ॥ अपरकमस्स काले अप्पहुप्पंतंमि जं तमविआरं । तमहं भक्तपरिज्ञं जहापरिज्ञं भणिस्सामि ॥ ११ ॥ २८६ ॥ धिइवलविअलाणमकालमच्चुकलिआणमकयकरणणं । निरवज्जमज्जकालिअजईण जुगं निरुवस्सग्गं ॥ १२ ॥ २८७ ॥ परम(पसम)सुहसप्पिवासो असोअहासो सजीविअनिरासो । विसयसुहविगयरागो धम्मज्जमजायसंवेगो ॥ १३ ॥ २८८ ॥ निच्छिअमरणावत्थो वाहिग्घत्थो जई गिहत्थो वा । भविओ भक्तपरिज्ञाइ नायसंसारनिग्गुत्तो ॥ १४ ॥ २८९ ॥ पच्छायावपरदो पियधम्मो दोसदूसणसयण्हो । अरहइ पासत्थाइवि दोसदोसिल्लुकलिओऽपि ॥ १५ ॥ २९० ॥ वाहिजरमरणमयरो निरंतरुप्पत्तिनीरनिकुरंबो । परिणामदारुणदुहो अहो दुरंतो भवसमुदो ॥ १६ ॥ २९१ ॥ इअ कलिउण सहरिसं गुरुपामूलेऽभक्तपरिज्ञामरणं द्विविधं सविचारमविचारं च । सपराक्रमस्य मुनेः संलिखिततनोः सविचारम् ॥ १० ॥ अपरिकर्मणः काले अप्रभवति यत्तद्विचारम् । तमहं भक्तपरिज्ञं यथापरिज्ञं भणिष्यामि ॥ ११ ॥ धृतिवलविकलानामकालमृत्युकलितानामकृतकरणानाम् । निरवद्यमद्यकालीनयतीनां योग्यं निरुपसर्गम् ॥ १२ ॥ परम(प्रशम)सुखसत्पिपासोऽशोकहासः स्वजीवितनिरासः । विषयसुखविगतरागो धर्मोद्यमजातसंवेगः ॥ १३ ॥ निश्चितमरणावस्थो व्याधिप्रस्तो यतिर्गृहस्थो वा । भव्यो भक्तपरिज्ञायां ज्ञातसंसारनैर्गुण्यः ॥ १४ ॥ प्रारब्धपश्चात्तापः प्रियधर्मा दोषदूषणसत्तृणः । अर्हति पार्श्वस्थादिरपि दोषदोषवत्कलितोऽपि ॥ १५ ॥ व्याधिजरा मरणमकरो निरन्तरोत्पत्तिनीरनिकुरुन्त्यः । परिणामदारुणदुःखोऽहो ! दुरन्तो भवसमुद्रः ॥ १६ ॥ इति कलयित्वा सहर्षं गुरुपादमूलेऽभिगम्य विनयेन । भालतलमिलितकर-

आज्ञारा-
धनं सप-
रिकर्मादि
२-१६

॥ २० ॥

Jain Education International

For Personal & Private Use Only

www.jainelibrary.org

द्विविधा भक्तपरिज्ञा प्रदर्शयते

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [१७]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥१७॥

दीप
अनुक्रम
[१७]

भिगम्म विणएणं । भालयलमिलिअकरकमलसेहरो वंदितं भणइ ॥ १७ ॥ २९२ ॥ आरुहिअमहं सुपुरिस ।
भक्तपरिज्ञापसत्थचोहित्थं । निज्जामएण गुरुणा इच्छामि भवन्नवं तरित्तं ॥ १८ ॥ २९३ ॥ कारुण्णामयनीसंदसुं-
दरो सोऽपि से गुरु भणइ । आलोअणवयखामणपुरस्सरं तं पवज्जेसु ॥ १९ ॥ २९४ ॥ इच्छामुत्ति भणित्ता
भक्तीयहुमाणसुद्धसंकप्पो । गुरुणो विगयावाए पाए अभिवंदित्तं विहिणा ॥ २० ॥ २९५ ॥ सल्लं उद्धरिअ-
मणो संवेगुवेअतिवसद्दाओ । जं कुणइ सुद्धिहेउं सो तेणाराहओ होइ ॥ २१ ॥ २९६ ॥ अह सो आलोअ-
णदोसवज्जिअं उज्जुअं जहाऽऽपरिअं । बालुव बालकालाउ देइ आलोअणं सम्मं ॥ २२ ॥ २९७ ॥ ठविए पाय-
च्छित्ते गणिणा गणिसंपयासमग्गेणं । सम्ममणुमन्निअ तवं अपावभावो पुणो भणइ ॥ २३ ॥ २९८ ॥ दारु-
णदुहजलयरनिअरभीमभवजलहितारणसमत्थे । निप्पच्चवायपोए महवए अमह उक्खिवसु ॥ २४ ॥ २९९ ॥

कमलशेखरो वन्दित्वा भणति ॥ १७ ॥ आरुणाहं सुपुरुष! भक्तपरिज्ञाप्रशस्तपोतम् । निर्यामकेन गुरुणा इच्छामि भवार्णवं तरीतुम् ॥१८॥
कारुण्यमृतनिस्स्यन्दमुन्दरः सोऽपि तस्य गुरुर्भणति । आलोचनाव्रतश्रामणापुरस्सरं तत् प्रपद्यस्व ॥ १९ ॥ इच्छामीति भणित्वा भक्ति-
युहुमानशुद्धसङ्कल्पः । गुरोर्विगतापायौ पादावभिवन्द्य विधिना ॥ २० ॥ शस्यमुद्धर्तुमनाः संवेगोद्वेगतीव्रश्रद्धाकः । यत् करोति शुद्धिहेतोः
स तेनाराधको भवति ॥ २१ ॥ अथ स आलोचनादोषवर्जितं ऋजुकं यथाऽऽचीर्णम् । बाल इव बालकालाहदाऽलोचनां सम्यक् ॥२२॥
स्थापिते प्रायश्चित्ते गणिना गणिसम्पत्समग्गेण । सम्मग्नमनया तपोऽपावभावः पुनर्भणति ॥ २३ ॥ दारुणदुःखजलचरनिकरमीमभवजल-

Jain Education International

For Personal & Private Use Only

www.jainelibrary.org

अथ महाव्रतोत्क्षेपस्य वर्णनं क्रियते

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [२५]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

भक्तपरिज्ञा
॥ २१ ॥

प्रत
सूत्रांक
॥२५॥

दीप
अनुक्रम
[२५]

जइऽवि स खंडिअचंडो अखंडमहवओ जई जइवि । पवज्जवउट्टावणमुट्टावणमरिहइ तहावि ॥ २५ ॥ ३००॥
पहुणो सुकयाणत्तिं भवा पच्चप्पिणंति जह विहिणा । जावज्जीवपइण्णाणत्तिं गुरुणो तहा सोऽवि ॥ २६ ॥ ३०१॥
जो साइआरचरणो आउट्टिअदंडखंडिअवओ वा । तह तस्सवि सम्ममुवट्टिअस्स उट्टावणा भणिआ ॥ २७ ॥
॥ ३०२ ॥ तत्तो तस्स महवयपवयभारोनमंतसीसस्स । सीसस्स समारोवइ सुगुरुवि महवए विहिणा ॥ २८ ॥
॥ ३०३ ॥ अह हुज्ज देसविरओ सम्मत्तरओ रओ अ जिणधम्मो । तस्सवि अणुवयाइं आरोविज्जंति सुद्धाइं
॥ २९ ॥ ३०४ ॥ अनियाणोदारमणो हरिसवसविसट्ठकंचुयकरालो । पूएइ गुरुं संघं साहम्मिअमाइ भत्तीए
॥ ३० ॥ ३०५ ॥ निअदवमपुव्वजिणिंदभवणजिणबिंबवरपइट्टासु । विअरइ पसत्थपुत्थयसुत्तिथत्तिथयरपूआसु
॥ ३१ ॥ ३०६ ॥ जइ सोऽवि सवविरईकयाणुराओ विसुद्धमइकाओ । छिन्नसयणाणुराओ विसयविसाओ
घितारणसमर्थेन । निष्प्रत्यपायं महाव्रतपोतेनास्मान् उक्खिप ॥ २४ ॥ यद्यपि स खण्डितचण्डोऽखण्डमहाव्रतो यतिर्यद्यपि । प्रव्रज्याव्रतोपस्था-
पन उत्थानमर्हति तथापि ॥ २५ ॥ प्रभोः सुकृताज्ञप्तिं श्रुत्याः प्रत्यर्पयन्ति यथा विधिना । यावज्जीवप्रतिज्ञाऽऽज्ञप्तिं गुरोस्तथा सोऽपि ॥ २६ ॥
यः सातिचारचरण आकुट्टीदण्डखण्डितव्रतो वा । तथा तस्यापि सम्यगुपस्थितस्योपस्थापना भणिता ॥ २७ ॥ ततस्तस्य महाव्रतपर्वतभा-
रावनमच्छीर्षस्य शीर्षे समारोपति सुगुरुरपि महाव्रतानि विधिना ॥ २८ ॥ अथ भवेद्देशविरतः सम्यक्त्वरतो रतश्च जिनवचने । तस्या-
प्यनुव्रतान्यारोयन्ते शुद्धानि ॥ २९ ॥ अनिदानोदारमना हर्षवशविसर्पद्रोमाश्चकञ्चुककरालः । पूजयति गुरुं सङ्घं साधर्मिकादिं च भक्त्या
॥ ३० ॥ निजद्रव्यमपूर्वजिनेन्द्रभवनजिनविम्बवरप्रतिष्ठासु । वितरति प्रशस्तपुस्तकसुतीर्थतीर्थकरपूजासु ॥ ३१ ॥ यदि सोऽपि सर्व-

महाव्रतो-
त्क्षेपः संघ-
पूजादि
१७-३१

॥ २१ ॥

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [३२]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥३२॥

दीप
अनुक्रम
[३२]

विरत्तो अ ॥ ३२ ॥ ३०७ ॥ संधारयपवज्जं पवज्जइ सोऽवि निअम निरवज्जं । सवविरहप्पहाणं सामाहअच-
रित्तमारुहइ ॥ ३३ ॥ ३०८ ॥ अह सो सामाहअधरो पडिवन्नमहवओ अ जो साहू । देसविरओ अ चरिमं
पच्चक्खामित्ति निच्छइओ ॥ ३४ ॥ ३०९ ॥ गुरुगुणगुरुणो गुरुणो पयपंकय नमिअमत्थओ भणइ । भयवं !
भत्तपरिन्नं तुम्हाणुमयं पवज्जामि ॥ ३५ ॥ ३१० ॥ आराहणाइ खेमं तस्सेव य अप्पणो अ गणिवसहो ।
दिव्हेण निमित्तेणं पडिलेहइ इहरहा दोसा ॥ ३६ ॥ ३११ ॥ तत्तो भवचरिमं सो पच्चक्खाइत्ति तिविहमाहारं ।
उक्कोसिआणि द्वाणि तस्स सवाणि दंसिज्जा ॥ ३७ ॥ ३१२ ॥ पासित्तु ताइं कोई तीरं पत्तस्सिमेहिं किं
मज्ज ? । देसं च कोइ भुच्चा संवेगगओ विचिंतेइ- ॥ ३८ ॥ ३१३ ॥ किं चत्तं नोवभुत्तं मे, परिणामासुई सुई ।

विरतिकृतानुरागो विशुद्धमतिक्रायः । छिन्नस्वजनानुरागो विषयविषाद्विरक्तश्च ॥ ३२ ॥ संस्कारकप्रव्रज्यां प्रतिपद्यते सोऽपि नियमान्निरव-
याम् । सर्वविरतिप्रधानं सामायिकचारित्रमारोहति ॥ ३३ ॥ अथ स सामायिकधरः प्रतिपन्नमहाव्रतश्च यः साधुः । देशविरतश्च चरमं
प्रत्याख्यामीति निश्चयवान् ॥ ३४ ॥ गुरुगुणगुरोर्गुरोः पदपङ्कजे नतमस्तको भणति । भगवन् ! भक्तपरिज्ञां युष्माकमनुमतां प्रपद्ये ॥ ३५ ॥
आराधनायां क्षेमं तस्यैव चारमनश्च गणिवृषभः । दिव्येन निमित्तेन प्रतिलिखतीतरथा दोषाः ॥ ३६ ॥ ततो भवचरमं स प्रत्याख्याति इति
त्रिविधमाहारम् । उल्लुष्टानि सर्वाणि द्रव्याणि तस्मै दर्शयेन् ॥ ३७ ॥ दृष्ट्वा तानि कश्चित्तीरं प्राप्तस्यैभिः किं मम ? । देशं च कश्चिद् भुक्त्वा
संवेगगतो विचिन्तयेन् ॥ ३८ ॥ मयोपभुक्तं मन् किं न त्यक्तं ? शुच्यपि परिणामाशुचि । दृष्टसारः सुखं ध्यायति चोदनैपाऽवसीदतः

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [३९]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

भक्तपरिज्ञा
॥ २२ ॥

प्रत
सूत्रांक
॥३९॥

दीप
अनुक्रम
[३९]

दिद्विसारो सुहं ह्यह, चोअणेसाऽवसीअओ ॥ ३९ ॥ ३१४ ॥ उअरमलसोहणद्वा समाहिपाणं मणुन्नमेसो-
ऽवि । महुरं पजेअवो मंदं च विरेयणं खमओ ॥ ४० ॥ ३१५ ॥ एलतयनागकेसरतमालपत्तं ससकरं दुद्धं ।
पाऊण कढिअसीअलसमाहिपाणं तओ पच्छा ॥ ४१ ॥ ३१६ ॥ महुरविरेअणमेसो कायवो फोफलाइदवोहे ।
निवाविओ अ अग्गी समाहिमेसो सुहं लहइ ॥ ४२ ॥ ३१७ ॥ जावज्जीवं तिविहं आहारं वोसिरइ इहं
खवगो । निज्जवगो आयरिओ संघस्स निवेअणं कुणइ ॥ ४३ ॥ ३१८ ॥ आराहणपच्चइअं खमगस्स य निरु-
वसग्गपच्चइअं । तो उस्सग्गो संघेण होइ सवेण कायवो ॥ ४४ ॥ ३१९ ॥ पच्चक्खाविति तओ तं ते खमयं
चउविहाहारं । संघसमुदायमज्झे चिह्वंदणपुव्वयं विहिणा ॥ ४५ ॥ ३२० ॥ अहवा समाहिहेउं सागारं चयइ
तिविहमाहारं । तो पाणयंपि पच्छा वोसिरिअव्वं जहाकालं ॥ ४६ ॥ ३२१ ॥ तो सो नमंतसिरसंघडंतकर-

॥ ३९ ॥ उअरमलशोधनार्थं समाधिपानं मनोहमेषोऽपि । मधुरं पातव्यः मन्दं च विरेचनं क्षपकः ॥ ४० ॥ एलात्वग्नागकेशरतमाल-
पत्रयुतं सशर्करं दुग्धम् । पाययित्वा कथितशीतलसमाधिपानं ततः पश्चात् ॥ ४१ ॥ मधुरविरेचनमेव कर्त्तव्यः पुंस्फलादिद्रव्यैः । निर्वा-
पिताग्निश्च समाधिमेव सुखं लभते ॥ ४२ ॥ यावज्जीवं त्रिविधमाहारं व्युत्सृजतीह क्षपकः । निर्यामक आचार्यः सहाय निवेदनं करोति
॥ ४३ ॥ आराधनाप्रलयं क्षपकस्य च निरुपसर्गप्रलयम् । तत उत्सर्गः सङ्घेन भवति सर्वेण कर्त्तव्यः ॥ ४४ ॥ प्रत्याख्यापयन्ति ततस्तं
ते क्षपकं चतुर्विधाहारम् । सङ्घसमुदायमध्ये चैत्यवन्दनपूर्वकं विधिना ॥ ४५ ॥ अथवा समाधिहेतोः साकारं यजति त्रिविधमाहारम् ।
ततः पानकमपि पश्चाद् व्युत्सृष्टव्यं यथाकालम् ॥ ४६ ॥ ततः स नमच्छिरःसंघटमानकरकमलशेखरो विधिना । क्षमयति सर्वसङ्घं

द्रव्यदर्श-
नादि
प्रत्याख्या-
नम्
३२-४६

॥ २२ ॥

Jain Education International

For Personal & Private Use Only

www.jainelibrary.org

आहारस्य व्युत्सर्जन एवं प्रत्याख्यानास्य वर्णनं

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [४७]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥४७॥

दीप
अनुक्रम
[४७]

कमलसेहरो विहिणा । खामेह सवसंघं संवेगं संजणेमाणो ॥ ४७ ॥ ३२२ ॥ आयरिअ उवज्जाए सीसे साह-
म्मिए कुलगणे य । जे मे केइ कसाया सवे तिबिहेण खामेमि ॥ ४८ ॥ ३२३ ॥ सवे अवराहपए खामेह (मि)
अहं खमेउ मे भयवं । अहमवि खमामि सुद्धो गुणसंघायस्स संघस्स ॥ ४९ ॥ ३२४ ॥ इअ वंदणखमणग-
रिहणाहिं भवसयसमज्जिअं कम्मं । उवणेह खणेण खयं मिआवई रायपत्तिव ॥ ५० ॥ ३२५ ॥ अह तस्स
महद्वयसुट्टिअस्स जिणवयणभाविअमइस्स । पच्चक्खायाहारस्स तिबसंवेगसुहयस्स ॥ ५१ ॥ ३२६ ॥ आरा-
हणलाभाओ कयत्थमप्पाणयं मुणंतस्स । कलुसकलतरणलट्ठिं अणुसट्ठिं देइ गणिवसहो- ॥ ५२ ॥ ३२७ ॥
कुग्गहपरूढमूलं मूला उच्छिद्ध वच्छ ! मिच्छत्तं । भावेसु परमतत्तं सम्मत्तं सुत्तनीईए ॥ ५३ ॥ ३२८ ॥
भत्तिं च कुणसु तिबं गुणाणुराएण वीअरायाणं । तह पंचनमुक्कारे पवयणसारे रइं कुणसु ॥ ५४ ॥ ३२९ ॥

संवेगं संजनयन् ॥ ४७ ॥ आचार्यापध्यायाः शिष्याः सार्धर्मिकाश्च कुलगणौ च । ये मया केचित् कपायिताः सर्वान् त्रिविधेन क्षमयामि
॥ ४८ ॥ सर्वाण्यपराधपदानि क्षमयाम्यहं क्षाम्यतु मयि भगवन् ! अहमपि क्षमयामि शुद्धो गुणसङ्घातस्य सङ्घस्य ॥ ४९ ॥ इति वन्दन-
क्षामणागर्हणैर्भवशतसमर्जितं कर्म । उपनयति क्षणेन क्षयं राजपत्नी मृगावतीव ॥ ५० ॥ अथ तस्य महाप्रतसुखितस्य जिनवचनभावि-
तमतेः । प्रत्याख्याताहारस्य तीव्रसंवेगसुखगस्य ॥ ५१ ॥ आराधनालाभात् कृतार्थमात्मानं मन्यमानस्य । कलुषकलतरणयष्टिमनुशास्तिं ददाति
गणियुषभः ॥ ५२ ॥ कुमहप्ररूढमूलं मूलादुच्छिन्निव वत्स ! मिथ्यात्वम् । भावय परमतत्त्वं सम्यक्त्वं मन्वनीया ॥ ५३ ॥ भक्तिं च

Jain Education International

For Personal & Private Use Only

www.jainelibrary.org

भक्तपरिज्ञार्थं क्षमापनादि-कृत्यस्य वर्णनं

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [५५]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

भक्तपरिज्ञा
॥ २३ ॥

प्रत
सूत्रांक
॥५५॥

दीप
अनुक्रम
[५५]

सुविहिअहिअनिज्झाए सज्झाए उज्जुओ सया होसु । निचं पंचमहवयरक्खं कुण आयपच्चक्खं ॥ ५५ ॥
॥ ३३० ॥ उज्जसु निआणसल्लं मोहमहल्लं सुकम्मनिसल्लं । दमसु अ मुणिसंदोहनिदिए इंदिमयंदे ॥ ५६ ॥
॥ ३३१ ॥ निवाणसुहावाए विहन्निरयाइदारुणावाए । हणसु कसायपिसाए विसयतिसाए सइसहाए ॥ ५७ ॥
॥ ३३२ ॥ काले अपहुप्पंते सामन्ने सावसेसिए इण्हि । मोहमहारिउदारणअसिलट्ठिं सुणसु अणुसट्ठिं ॥ ५८ ॥
॥ ३३३ ॥ संसारमूलवीअं मिच्छत्तं सव्वहा विवज्जेहि । सम्मत्ते ददचित्तो होसु नमुक्कारकुसलो अ ॥ ५९ ॥
॥ ३३४ ॥ मगतिण्हिआहि तोअं भन्ति नरा जहा सतण्हाए । सुक्खाइं कुहम्माओ तहेव मिच्छत्तमूढमणो
॥ ६० ॥ ३३५ ॥ नवि तं करेइ अग्गी नेअ विसं नेअ किण्हसप्पो अ । जं कुणइ महादोसं तिच्चं जीवस्स

नमस्का-
रादि
मिथ्यात्व-
त्यागः
४७-६०

कुरु तीव्रं गुणानुरागेण वीतरागाणाम् । तथा पञ्चनमस्कारे प्रवचनसारे रतिं कुरु ॥ ५४ ॥ सुविहितहित(हृदय)निर्ध्याते स्वाध्याये
उद्यतः सदा भव । नित्यं पञ्चमहात्रतरक्षां कुर्वीत्सप्रत्यक्षाम् ॥ ५५ ॥ उज्ज निदानशल्यं मोहमहत्तरं सुकर्मनिःशल्यम् । दाम्य च
मुनीन्द्रसन्दोहनिन्दतानिन्द्रियभृगेन्द्रान् ॥ ५६ ॥ निर्वाणसुखापायान् वितीर्णनरकादिदारुणापातान् । जहि कषायपिशाचान् विषयतृष्णायाः
सदा सहायान् ॥ ५७ ॥ कालेऽप्रभवति श्रामण्ये सावशेषिते इदानीम् । मोहमहारिपुदारुणासियट्ठिं शृण्वतुशास्त्रिम् ॥ ५८ ॥ संसार-
मूलवीजं मिथ्यात्वं सर्वथा विवर्जय । सम्यक्त्वे दृढचित्तो भव नमस्कारकुशलश्च ॥ ५९ ॥ मृगतृष्णासु तोयं मन्वते नरा यथा स्वतृष्णया ।
सौख्यानि कुधर्मान् तथैव मिथ्यात्वमूढमनाः ॥ ६० ॥ नैव तत्करोत्यग्निः नैव विषं नैव कृष्णसर्पश्च । यं करोति महादोषं तीव्रं

॥ २३ ॥

Jain Education International

For Personal & Private Use Only

www.jainelibrary.org

नमस्कार एवं मिथ्यात्वत्यागस्य निवेदनम्

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [६१]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥६१॥
दीप
अनुक्रम
[६१]

मिच्छत्तं ॥ ६१ ॥ ३३६ ॥ पावइ इहेव वसणं तुरुमिणिदत्तुव दारुणं पुरिसो । मिच्छत्तमोहिअमणो साहुप-
ओसाउ पावाओ ॥ ६२ ॥ ३३७ ॥ मा कासि तं पमायं सम्मत्ते सवदुक्खनासणए । जं सम्मत्तपइट्ठाइं नाणत-
वविरिअचरणाइं ॥ ६३ ॥ ३३८ ॥ भावानुरायपेमाणुरायसुगुणाणुरायरत्तो अ । धम्मानुरायरत्तो अ होसु
जिणसासणे निचं ॥ ६४ ॥ ३३९ ॥ दंसणभट्टो भट्टो न हु भट्टो होइ चरणपब्भट्टो । दंसणमणुपत्तस्स हु
परिअडणं नत्थि संसारे ॥ ६५ ॥ ३४० ॥ दंसणभट्टो भट्टो दंसणभट्टस्स नत्थि निवाणं । सिज्झंति चरणरहिआ
दंसणरहिआ न सिज्झंति ॥ ६६ ॥ ३४१ ॥ सुद्धे सम्मत्ते अविरओऽपि अज्जेइ तित्थयरनामं । जह आगमेसिभहा
हरिकुलपहुसेणिआईया ॥ ६७ ॥ ३४२ ॥ कल्ल्याणपरंपरयं लहंति जीवा विसुद्धसम्मत्ता । सम्मदंसणरयणं नऽ-
गघइ ससुरासुरे लोए ॥ ६८ ॥ ३४३ ॥ तेलुक्कस्स पहुत्तं लब्ध्वापि परिवडंति कालेणं । सम्मत्तं पुण लब्धुं अक्ख-
जीवस्स मिध्यात्वम् ॥ ६१ ॥ प्राप्नोतीहैव ध्यसनं तुरुमिणीदत्त इव दारुणं पुरुपः । मिध्यात्वमोहितमनाः साधुप्रद्वेषात् पापात् ॥ ६२ ॥
मा कार्पिस्त्वं प्रमादं सम्यक्त्वे सर्वदुःखनाशके । यत्सम्यक्त्वप्रतिष्ठाणि ज्ञानतपोवीर्यचरणानि ॥ ६३ ॥ भावानुराग-प्रेमानुराग-सुगुणानु-
रागरक्तश्च । धर्मानुरागरक्तश्च भव जिनशासने नित्यम् ॥ ६४ ॥ दर्शनभ्रष्टो भ्रष्टो नैव भ्रष्टो भवति चरणप्रभ्रष्टः । दर्शनमनुप्राप्तस्य पर्य-
टनं नास्त्येव संसारे ॥ ६५ ॥ दर्शनभ्रष्टो भ्रष्टो भ्रष्टदर्शनस्य नास्ति निर्वाणम् । सिद्ध्यन्ति चरणरहिता दर्शनरहिता न सिद्ध्यन्ति ॥ ६६ ॥
शुद्धे सम्यक्त्वेऽप्यविरतोऽप्यर्जयति तीर्थकरनाम । यथाऽऽगमिष्यद्भद्रा हरिकुलप्रभुश्रेणिकाविकाः ॥ ६७ ॥ कल्याणपरम्परां लभन्ते जीवा
विशुद्धसम्यक्त्वाः । सम्यग्दर्शनरत्नं नार्थति ससुरासुरे लोके ॥ ६८ ॥ त्रैलोक्यस्य प्रभुत्वं लब्ध्वाऽपि परिपतन्ति कालेन । सम्यक्त्वं

Jain Education International

For Personal & Private Use Only

www.jainelibrary.org

दर्शन/सम्यक्त्वस्य माहात्म्य-कथनं

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [६९]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥६९॥
दीप
अनुक्रम
[६९]

भक्तपरिज्ञा
॥ २४ ॥

यसुखं लहह सुखं ॥ ६९ ॥ ३४४ ॥ अरिहंतसिद्धचेइयपवयणआथरिअसवसाहसुं । तिबं करेसु भक्तिं तिग-
रणसुद्रेण भावेणं ॥ ७० ॥ ३४५ ॥ एगावि सा समत्था जिणभत्ती दुग्गहं निवारेंउं । दुलहाइं लहावेउं आ-
सिद्धि परंपरसुहाइं ॥ ७१ ॥ ३४६ ॥ विज्जावि भत्तिमंतस्स सिद्धिसुवयाइ होइ फलया य । किं पुण निबुइ-
विज्जा सिज्झिहिइ अभत्तिमंतस्स? ॥ ७२ ॥ ३४७ ॥ तेसिं आराहणनायगाण न करिज्ज जो नरो भत्ति ।
धणिअंपि उज्जमंतो सालिं सो ऊसरे ववइ ॥ ७३ ॥ ३४८ ॥ वीएण विणा सस्सं इच्छइ सो वासमवभएण
विणा । आराहणमिच्छंतो आराहयभत्तिमकरंतो ॥ ७४ ॥ ३४९ ॥ उत्तमकुलसंपत्तिं सुहनिप्पत्तिं च कुणइ
जिणभत्ती । मणियारसिद्धिजीवस्स द्दुहरस्सेव रायगिहे ॥ ७५ ॥ ३५० ॥ आराहणापुरस्सरमणन्नहियओ
विसुद्धलेसाओ । संसारकखयकरणं तं मा मुंची नमुक्कारं ॥ ७६ ॥ ३५१ ॥ अरिहंतनमुक्कारोऽवि हविज्ज जो
पुनर्लब्धाऽभयसौख्यं लभते मोक्षम् ॥ ६९ ॥ अहंसिद्धचैत्यप्रवचनाचार्यसर्वसाधुषु । तीव्रां कुरु भक्तिं त्रिकरणशुद्धेन भावेन ॥ ७० ॥
एकाऽपि सा समर्था जिनभक्तिर्दुर्गतिं निवारयितुम् । दुर्लभानि लम्भयितुं आसिद्धेः परम्परसुखानि ॥ ७१ ॥ विद्याऽपि भक्तिमतः सिद्धि-
मुपयाति भवति फलदा च । किं पुनर्निर्वृतिविद्या सेत्स्यत्यभक्तिमतः? ॥ ७२ ॥ तेषामाराधनानायकानां न कुर्याद् यो नरो भक्तिम् ।
वाढमण्युद्यच्छन् शालिं स ऊपरे वपति ॥ ७३ ॥ वीजेन विना शस्यमिच्छति स वर्षामभ्रकेण विना । आराधनामिच्छन् आराधकभक्ति-
मकुर्वन् ॥ ७४ ॥ उत्तमकुलसंप्राप्तिं सुखनिष्पत्तिं च करोति जिनभक्तिः । मणिकारश्रेष्ठिजीवस्य द्दुहरस्येव राजगृहे ॥ ७५ ॥ आराधना-
पुरस्सरमनन्यहृदयो विशुद्धलेत्रयाकः । संसारक्षयकरणं तं मा मुञ्च नमस्कारम् ॥ ७६ ॥ अहंनमस्कारो भवेदेकोऽपि यो मरणकाले ।

सम्यक्तवं
भक्तिश्च
६१-७६

॥ २४ ॥

Jain Education International

For Personal & Private Use Only

www.jainelibrary.org

अरिहंतादेः भक्तिः वर्ण्यते

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [७७]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥७७॥
दीप
अनुक्रम
[७७]

मरणकाले । सो जिणवरेहिं दिट्ठो संसारुच्छेअणसमत्थो ॥ ७७ ॥ ३५२ ॥ भित्ठो किलिद्धकम्मो नमो जिणा-
णांतिसुकयपणिहाणो । कमलदलक्खो जक्खो जाओ चोरुत्ति सुलिहओ ॥ ७८ ॥ ३५३ ॥ भावनमुक्कारविव-
ज्जिआइं जीवेण अकयकरणाइं । गहियाणि अ मुक्काणि अ अणंतसो दवर्लिगाइं ॥ ७९ ॥ ३५४ ॥ आराह-
णापडागागहणे हत्थो भवे नमोक्कारो । तह सुगइमग्गमणे रहुव जीवस्स अप्पडिहो ॥ ८० ॥ ३५५ ॥ अन्ना-
णीऽवि अ गोवो आराहित्ता मओ नमुक्कारं । चंपाए सिट्ठिसुओ सुदंसणो विस्सुओ जाओ ॥ ८१ ॥ ३५६ ॥
विज्जा जहा पिसायं सुट्ठुवउत्ता करेइ पुरिसवसं । नाणं हियपिसायं सुट्ठुवउत्तं तह करेइ ॥ ८२ ॥ ३५७ ॥
उवसमइ किण्हसप्पो जह मंतेण विहिणा पउत्तेणं । तह हिययकिण्हसप्पो सुट्ठुवउत्तेण नाणेणं ॥ ८३ ॥ ३५८ ॥
जह मक्कडओ खणमवि मज्झत्थो अच्छिउं न सक्केइ । तह खणमवि मज्झत्थो विसएहिं विणा न होइ मणो
॥ ८४ ॥ ३५९ ॥ तम्हा स उट्ठिउमणो मणमक्कडओ जिणोवएसेणं । काउं सुत्तनिबद्धो रामेअवो सुहज्जाणे
जित्तवरेः स संसारोच्छेदनसमर्थो दृष्टः ॥ ७७ ॥ मेण्ठः छिट्टकर्मा नमो जिनेभ्य इति सुकृतप्रणिधानः । कमलदलाख्यो यक्षो जातश्रौर
इति शूलिहतः ॥ ७८ ॥ भावनमस्कारविवर्जितानि जीवेनाकृतकरणानि । गृहीतानि च मुक्तानि चाऽनन्तशो द्रव्यलिङ्गानि ॥ ७९ ॥ आरा-
धनापताकाग्रहणे हस्तो भवेन्नमस्कारः । तथा सुगतिमार्गगमने रथ इव जीवस्याप्रतिहतः ॥ ८० ॥ अज्ञान्यपि च गोप आराध्य नमस्कारं
सृतः । चम्पायां श्रेष्ठिसुतः सुदर्शनो विश्रुतो जातः ॥ ८१ ॥ विद्या यथा पिशाचं सुष्पयुक्ता करोति पुरुषवशम् । ज्ञानं हृदयपिशाचं
सुष्पयुक्तं तथा करोति ॥ ८२ ॥ उपशाम्यति कृष्णसर्पो यथा मन्त्रेण विधिना प्रयुक्तेन । तथा हृदयकृष्णसर्पः सुष्पयुक्तेन ज्ञानेन ॥ ८३ ॥

च. स. ५

Jain Education International

For Personal & Private Use Only

www.jainelibrary.org

अथ भक्तपरिज्ञा-आराधकस्य लघुकथारूप द्रष्टांतानि ----

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [८६]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥८६॥
दीप
अनुक्रम
[८६]

भक्तपरिज्ञा
॥ २५ ॥

॥ ८५ ॥ ३६० ॥ सृष्टेर्जहा ससुत्ता न नस्सई कयवरंमि पडिआवि । जीवोऽवि तह ससुत्तो न नस्सइ गओवि संसारे ॥ ८६ ॥ ३६१ ॥ खंडसिलोगेहि जवो जइ ता मरणाउ रक्खिओ राया । पत्तो अ सुसामन्नं किं पुण जिणउत्तसुत्तेणं ? ॥ ८७ ॥ ३६२ ॥ अहवा चिलाहपुत्तो पत्तो नाणं तहाऽमरत्तं च । उवसमविवेगसंवरपयसु-मरणमित्तसुअनाणो ॥ ८८ ॥ ३६३ ॥ परिहर छज्जीववहं सम्मं मणवयणकायजोगेहिं । जीवविसेसं नाडं जावज्जीवं पयत्तेणं ॥ ८९ ॥ ३६४ ॥ जह ते न पिअं दुक्खं जाणिअ एमेव सव्वजीवाणं । सवायरमुवउत्तो अत्तोवम्मेण कुणसु दयं ॥ ९० ॥ ३६५ ॥ तुंगं न मंदराओ आगासाओ विसालयं नत्थि । जह तह जयंमि जाणसु धम्ममहिंसासमं नत्थि ॥ ९१ ॥ ३६६ ॥ सव्वेवि य संबंधा पत्ता जीवेण सव्वजीवेहिं । तो मारंतो

यथा मर्कटः क्षणमपि मध्यस्थः स्यातुं न शक्नोति । तथा क्षणमपि मध्यस्थं विषयैर्विना न भवति मनः ॥ ८४ ॥ तस्मात्स उत्थातुमना मनोमर्कटो जिनोपदेशेन । कृत्वा सूत्रनिबद्धो रमयितत्रयः शुभे ध्याने ॥ ८५ ॥ शूची यथा ससूत्रा न नश्यति कचवरे पतिताऽपि । जीवोऽपि तथा ससूत्रो न नश्यति गतोऽपि संसारे ॥ ८६ ॥ खण्डश्लोकैर्यवपर्ययिदि तावन्मरणाद्रक्षितो राजा । प्राप्तश्च सुश्रामण्यं किं पुनर्जिनो-क्तसूत्रेण ? ॥ ८७ ॥ अथवा चिलातीपुत्रो ज्ञानं प्राप्तस्तथाऽमरत्वं च । उपशमविवेकसंवरपदस्मरणमात्रश्रुतज्ञानः ॥ ८८ ॥ परिहर पइजीववधं सम्यग् मनोवचनकाययोगैः । जीवविशेषं ज्ञात्वा यावज्जीवं प्रयत्नेन ॥ ८९ ॥ यथा ते न प्रियं दुःखं ज्ञात्वैवमेव सर्वजीवानाम् । सर्वाद-रेणोपयुक्त आत्मीपम्येन कुरु दयाम् ॥ ९० ॥ तुङ्गं न मन्दरात् आकाशद्विशालं नास्ति । यथा तथा जगति जानीहि धर्मोऽहिंसासमो

नमस्कारः
दया च

॥ २५ ॥

Jain Education International

For Personal & Private Use Only

www.jainelibrary.org

अथ अहिंसा, सत्य आदि पञ्चानां विशद् वर्णनं क्रियते

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [९२]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥९२॥

दीप
अनुक्रम
[९२]

जीवे मारइ संबंधिनो सवे ॥ ९२ ॥ ३६७ ॥ जीववहो अप्पवहो जीवदया अप्पणो दया होइ । ता सव्वजीव-
हिंसा परिचत्ता अत्तकामेहिं ॥ ९३ ॥ ३६८ ॥ जावइआइं दुक्खाइं हुंति चउगइगयस्स जीयस्स । सवाइं
ताइं हिंसाफलाइं निउणं विआणाहि ॥ ९४ ॥ ३६९ ॥ जंकिंचि सुहमुआरं पट्टत्तणं पयइसुंदरं जं च । आरुगं
सोहगं तं तमहिंसाफलं सव्वं ॥ ९५ ॥ ३७० ॥ पाणोऽवि पाडिहेरं पत्तो लूढोऽवि सुंसमारदहे । एगेणवि
एगदिणऽज्जिएणऽहिंसावयगुणेणं ॥ ९६ ॥ ३७१ ॥ परिहर असच्चवयणं सव्वंपि चउविहं पयत्तेणं । संजमवंतावि
जओ भासादोसेण लिप्पंति ॥ ९७ ॥ ३७२ ॥ हासेण व कोहेण व लोहेण भएण वावि तमसच्चं । मा भणसु
भणसु सच्चं जीवहिअत्थं पसत्थमिणं ॥ ९८ ॥ ३७३ ॥ विस्ससणिज्जो माया व होइ पुज्जो गुरुव लोअस्स । सयणुव

नास्ति ॥ ९१ ॥ सर्वेऽपि च सम्बन्धाः प्राप्ता जीवेन सर्वजीवैः । तन्मारयन् जीवान् मारयति सम्बन्धिनः सर्वान् ॥ ९२ ॥ जीववध
आत्मवधो जीवदयाऽऽत्मनो दया भवति । तत्सर्वजीवहिंसा परित्यक्ताऽऽत्मकामैः ॥ ९३ ॥ यावन्ति दुःखानि भवन्ति चतुर्गतिगतस्य
जीवस्य । सर्वाणि तानि हिंसाफलानि निपुणं विजानीहि ॥ ९४ ॥ यत्किञ्चित्सुखमुदारं प्रभुत्वं प्रकृति सुन्दरं यच्च । आरोग्यं सौभाग्यं
तत्तदहिंसाफलं सर्वम् ॥ ९५ ॥ चण्डालोऽपि प्रातिहार्यं प्राप्तः क्षिप्रोऽपि सुंसमारदहे । एकेनाऽप्येकदिनार्जितेनाहिंसाव्रतगुणेन ॥ ९६ ॥
परिहराऽसत्यवचनं सर्वमपि चतुर्विधं प्रयत्नेन । संयमवन्तोऽपि यतो भाषादोषेण लिप्यन्ते ॥ ९७ ॥ हास्येन वा क्रोचेन वा लोभेन भयेन
वाऽपि तदसत्यम् । मा भण भण सत्यं जीवहितार्थं प्रशस्तमिदम् ॥ ९८ ॥ विश्वसनीयो मातेषु भवति पूज्यो गुरुरिव लोकस्य । स्वजन

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [९९]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

भक्तपरिज्ञा
॥ २६ ॥

प्रत
सूत्रांक
॥९९॥

दीप
अनुक्रम
[९९]

सच्चवाई पुरिसो सवस्स होइ पिओ ॥ ९९ ॥ ३७४ ॥ होउ व जडी सिंहंडी मुंडी वा वक्कली व नग्गो वा ।
लोए असच्चवाई भन्नइ पासडचंडालो ॥ १०० ॥ ३७५ ॥ अलिअं सइंपि भणिअं विहणइ बहुआइं सच्चवय-
णाइं । पडिओ नरयंमि वसू इक्केण असच्चवयणेणं ॥ १०१ ॥ ३७६ ॥ मा कुणसु धीर बुद्धिं ! अप्पं व बहुं व
परधणं धिसुं । दंतंतरसोहणयं किलिंचमित्तंपि अविदिन्नं ॥ १०२ ॥ ३७७ ॥ जो पुण अत्थं अवहरइ तस्स
सो जीविअंपि अवहरइ । जं सो अत्थकएणं उज्झइ जीअं न उण अत्थं ॥ १०३ ॥ ३७८ ॥ तो जीवदयाप-
रमं धम्मं गहिऊण गिण्ह माऽदिन्नं । जिणगणहरपडिसिद्धं लोगविरुद्धं अहम्मं च ॥ १०४ ॥ ३७९ ॥ चोरो
परलोगंमिऽवि नारयतिरिएसु लहइ दुक्खाइं । मणुअत्तणेवि दीणो दारिहोवहुओ होइ ॥ १०५ ॥ ३८० ॥
चोरिक्कनिवित्तीए सावयपुत्तो जहा सुहं लहइ । किदि मोरपिच्छचित्तिअ गुट्ठीचोराण चलणेसु ॥ १०६ ॥
इव सत्यवादी पुरुषः सर्वस्य भवति प्रियः ॥ ९९ ॥ भवतु वा जटी शिखावान् मुण्डो वा बल्कली वा नम्रो वा । लोकेऽसत्यवादी भण्यते
पापण्डचाण्डालः ॥ १०० ॥ अलीकं सकृदपि भणितं विहन्ति बहुकानि सत्यवचनानि । पतितो नरके वसुरेकेनासत्यवचनेन ॥ १०१ ॥
मा कुरु धीर ! बुद्धिमत्पं वा बहु वा परधनं प्रहीतुम् । दन्तान्तरशोधनकं शलाकामात्रमप्यविदत्तम् ॥ १०२ ॥ यः पुनरर्थमपहरति तस्य
स जीवित्तमप्यपहरति । यत्सोऽर्थकृते उज्झति जीवितं न पुनरर्थम् ॥ १०३ ॥ ततो जीवदयापरमं धर्मं गृहीत्वा गृहाण माऽदत्तम् । जिन-
गणधरपतिपिद्धं लोकविरुद्धमधर्मं च ॥ १०४ ॥ चौरः परलोकेऽपि नारकतिर्यक्षु लभते दुःखानि । मनुजत्वेऽपि दीनो दारिद्र्योपद्रुतो
भवति ॥ १०५ ॥ चौर्यनिवृत्त्या श्रावकपुत्रो यथा सुखमलभत । किञ्चामयूरपिच्छचित्त्रितेषु गोष्ठिकचौराणां चरणेषु ॥ १०६ ॥

दयामृषा-
दत्ता-
दानानि

॥ २६ ॥

Jain Education International

For Personal & Private Use Only

www.jainelibrary.org

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [१०७]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥१०७॥
दीप
अनुक्रम
[१०७]

॥ ३८१ ॥ रक्खाहि बंभचेरं बंभगुत्तीहिं नवहिं परिसुद्धं । निचं जिणाहि कामं दोसपकामं विआणित्ता
॥ १०७ ॥ ३८२ ॥ जावहआ किर दोसा इहपरलोए दुहावहा हुंति । आवहइ ते उ सवे मेहुणसम्मा मणू-
सस्स ॥ १०८ ॥ ३८३ ॥ रइअरइतरलजीहाजुएण संकप्पउब्भडफणेणं । विसयबिलवासिणा मयमुहेण विन्वो-
अरोसेणं ॥ १०९ ॥ ३८४ ॥ कामभुअंगेण दट्टा लज्जानिमोअदप्पदादेणं । नासंति नरा अवसा दुस्सहदुक्खा-
वहविसेणं ॥ ११० ॥ ३८५ ॥ लल्लक्कनिरयविअणाओं घोरसंसारसायरुवहणं । संगच्छइ न य पिच्छइ तुच्छसं
कामिअसुहस्स ॥ १११ ॥ ३८६ ॥ वम्महसरसयविद्धो गिद्धो वणिउव रायपत्तीए । पाउक्खालयगेहे दुग्गं-
घेऽणेगसो वसिओ ॥ ११२ ॥ ३८७ ॥ कामासत्तो न मुणइ गम्मागम्मंपि वेसिआणुव । सिट्ठी कुबेरदत्तो
नियसुआसुरपरइरत्तो ॥ ११३ ॥ ३८८ ॥ पडिपिल्लिअ कामकलिं कामग्घत्थासु मुअसु अणुबन्धं । महि-
रक्ष ब्रह्मचर्यं ब्रह्मगुप्तिभिर्नवमिः परिशुद्धम् । नित्यं जय कामं प्रकामदोषं विज्ञाय ॥ १०७ ॥ यावन्तः किल दोषा इहपरलोकयोर्दुःखावहा
भवन्ति । आवहति तांस्तु सर्वान् मैथुनसञ्ज्ञा मनुष्यस्य ॥ १०८ ॥ रत्नरतितरलजिह्वायुगेन सङ्कल्पोद्भटफणेन । विषयबिलवासिना
मदमुखेन विन्वोकरोपेण ॥ १०९ ॥ कामभुजंगेन दट्टा लज्जानिमोअदप्पदादेणं । नश्यन्ति नरा अवशा दुःसहदुःखावहविषेण ॥ ११० ॥
लल्लक्कनरुक्वेदना घोरसंसारसागरोद्बहनम् । संगच्छते न च प्रेक्षते तुच्छत्वं कामी (कामित) सुखस्य ॥ १११ ॥ मन्मथशरशतविद्धो
गृद्धो बणिगिव राजपत्न्याम् । पायुश्चालनगृहे दुर्गन्धेऽनेकश उपितः ॥ ११२ ॥ कामासक्तो न जानाति गन्त्यागन्थमपि वैश्यायन इव ।
श्रेष्ठी कुबेरदत्तो निजमुतासुरतरतिरक्तः ॥ ११३ ॥ प्रतिप्रेर्यं कामकलिं काममस्तासु मुञ्चानुबन्धम् । महिलासु दोषविषवल्लीषु प्रकृतिं

Jain Education International

For Personal & Private Use Only

www.jainelibrary.org

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [११४]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥११४॥
दीप
अनुक्रम
[११४]

भक्तपरिज्ञा
॥ २७ ॥

लासु दोसविसवल्लरीसु पयइं नियच्छंतो ॥ ११४ ॥ ३८९ ॥ महिला कुलं सुवंसं पियं सुअं मायरं च पिअरं
च । विसयंधा अगणंती दुक्खसमुद्दमि पाडेइ ॥ ११५ ॥ ३९० ॥ नीअंगमाहिं सुपओहराहिं उप्पिच्छमं-
थरगईहिं । महिलाहिं निन्नयाहि व गिरिवरगुरुआवि भिज्जंति ॥ ११६ ॥ ३९१ ॥ सुट्टुवि जिआसु सुट्टुवि
पिआसु सुट्टुवि परूढपेमासु । महिलासु सुअंगीसु व वीसंभं नाम को कुणइ ? ॥ ११७ ॥ ३९२ ॥ वीसंभ-
निम्भरंपिहु उवयारपरं परूढपणयंपि । कयविप्पिअं पिअं झत्ति निति निहणं हयासाओ ॥ ११८ ॥ ३९३ ॥
रमणीअदंसणाओ सोमालंगीओ गुणनिबद्धाओ । नवमालइमालाउ व हरंति हिअयं महिलिआओ ॥ ११९ ॥
॥ ३९४ ॥ किं तु महिलाण तासिं दंसणसुंदेरजणिअमोहाणं । आलिंणमइरा देइ वज्जमालाण व विणासं
॥ १२० ॥ ३९५ ॥ रमणीण दंसणं एव सुंदरं होउ संगमसुहेणं । गंधुच्चिय सुरहो मालइइ मलणं पुण विणासो
नियच्छन् ॥ ११४ ॥ महिला कुलं सुवंसं पियं सुतं मातरं च पितरं च । विषयान्धाऽगणयन्ती दुःखसमुद्रे पातयति ॥ ११५ ॥ नीचै-
र्गमामिः सुपयोधरामिरुत्प्रेक्ष्यमन्थरगतिभिः । महिलाभिर्निम्नगाभिरिव गिरिवरगुरुका अपि मिद्यन्ते ॥ ११६ ॥ सुष्टुपि जितासु सुष्टुपि
प्रियासु सुष्टुपि परूढप्रेमसु । महिलासु भुजङ्गीष्विव विभ्रमं नाम कः करोति ? ॥ ११७ ॥ विश्रम्भनिर्भरमपि उपकारपरं परूढप्रणयमपि ।
कृतविप्रियं पतिं झटिति नयन्ति निधनं हताशाः ॥ ११८ ॥ रमणीयदर्शनाः सुकुमालाङ्ग्यो गुणनिबद्धाः । नवमालतीमाला इव हरन्ति
हृदयं महिलाः ॥ ११९ ॥ किन्तु महिलानां तासां दर्शनसौन्दर्यजनितमोहानाम् । आलिङ्गनमचिराद्दाति वध्यमालानामिव विनाशम्

ब्रह्मचर्यम्

॥ २७ ॥

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [१२२]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥१२२॥

दीप
अनुक्रम
[१२२]

॥ १२१ ॥ ३९६ ॥ साकेतपुराहिवह देवरई रज्जसुखस्वपम्भट्टो । पंगुलहेतुं छुटो बुटो अ नईह देवीए ॥ १२२ ॥
॥ ३९७ ॥ सोअसरी दुरिअदरी कवडकुडी महिलिआ किलेसकरी । वहरविरोअणअरणी दुक्खखणी सुक्ख-
पडिक्खवा ॥ १२३ ॥ ३९८ ॥ अमुणिअमणपरिकम्मो सम्मं को नाम नासिउं तरइ । वम्महसरपसरोहे विट्ठि-
च्छोहे मयच्छीणं ? ॥ १२४ ॥ ३९९ ॥ घणमालाओ व दूरुन्नमंतसुपओहराउ वहुंति । मोहविसं महिलाओ
अलक्खविसं व पुरिसस्स ॥ १२५ ॥ ४०० ॥ परिहरसु तओ तासिं दिट्ठिं दिट्ठीविसस्स व अहिस्स । जं रम-
णिअयणवाणा चरित्तपाणे विणास्संति ॥ १२६ ॥ ४०१ ॥ महिलासंसग्गीए अग्गी इव जं च अप्पसारस्स ।
मयणं व मणो मुणिणोऽवि हंत सिग्घं चिअ विलाइ ॥ १२७ ॥ ४०२ ॥ जइवि परिचत्तसंगो तवतणुअंगो

॥ १२० ॥ रमणीनां दर्शनमेव सुन्दरं कृतं सङ्गमसुखेन । गन्ध एव सुरभिर्मालत्या मर्दनं पुनर्विनाशः ॥ १२१ ॥ साकेतपुराधिपति-
देवरती राज्यसुखप्रभ्रष्टः । पङ्कहेतोः क्षित्तो व्यूढश्च नद्या देव्या ॥ १२२ ॥ शोकसरित् दुरितदरी कपटकुटी महिला छेसकरी । बैरवि-
रोचनाऽरणिर्दुःखखनिः सुखप्रतिपक्षा ॥ १२३ ॥ अज्ञातमनःपरिकर्मा सम्यक् को नाम नुंठुं शक्नोति । मन्मथशरप्रसरौघे दृष्टिक्षोभे
युगाक्षीणाम् ? ॥ १२४ ॥ घनमाला इव दूरोन्नमस्तुपयोधरा वर्द्धयन्ति । मोहविषं महिला अलर्कविषवत्पुरुषस्य ॥ १२५ ॥ परिहर तत-
स्तासां दृष्टिं दृष्टिविषयेवाहेः । यद् रमणीनयनत्राणाश्चारित्रप्राणान् विनाशयन्ति ॥ १२६ ॥ महिलासंसर्गेण अप्रेरिव यथाससारस्य । मदन-
वन्मनो मुनेरपि हन्त ! शीघ्रमेव विलीयते ॥ १२७ ॥ यद्यपि परित्यक्तसङ्गस्तपस्तन्वङ्गस्तथाऽपि परिपतति । महिलासंसर्ग्या कोशाभवनोपित

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [१२८]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥१२८॥
दीप
अनुक्रम
[१२८]

भक्तपरिज्ञा
॥ २८ ॥

तहावि परिवडइ । महिलासंसगीए कोसाभवणूसिअव रिसी ॥ १२८ ॥ ४०३ ॥ सिंगारतरंगाए विलास-
वेलाइ जुवणजलाए । पहसिअफेणाइ मुणी नारिनईए न बुड्ढति? ॥ १२९ ॥ ४०४ ॥ विषयजलं मोहकलं
विलासविन्बोअजलयराइन्नं । मयमयरं उत्तिन्ना तारुन्नमहन्नवं धीरा ॥ १३० ॥ ४०५ ॥ अन्भितरबाहिरए
सवे संगे (गंधे) तुमं विवज्जेहि । कयकारिअणुमईहिं कायमणोचायजोगेहिं ॥ १३१ ॥ ४०६ ॥ संगनिमित्तं
मारइ भणइ अलीअं करेइ चोरिकं । सेवइ मेहुण मुच्चं अप्परिमाणं कुणइ जीवो ॥ १३२ ॥ ४०७ ॥ संगो
महाभयं जं विहेडिओ सावएण संतेणं । पुत्तेण हिए अत्थंमि भणिवई कुंचिएण जहा ॥ १३३ ॥ ४०८ ॥
सवगंथविमुक्को सीईभूओ पसंतचित्तो अ । जं पावइ मुत्तिसुहं न चक्कवट्टीवि तं लहइ ॥ १३४ ॥ ४०९ ॥
निस्सल्लस्सेह महवयाइं अक्खंडनिवणगुणाइं । उवहम्मंति अ ताइं नियाणसल्लेण मुणिणोऽवि ॥ १३५ ॥ ४१० ॥

अधिरिव ॥ १२८ ॥ शृङ्गारतरङ्गायां विलासवेलायां यौवनजलायां । के के जगति पुरुषा (महसितफेणायां) मुनयः नारीनद्यां न बुड्ढन्ति? ॥ १२९ ॥
विषयजलं मोहकलं विलासविन्बोकजलयराकीर्णम् । मद्मकरमुत्तीर्णास्तारुण्यमहाणवं धीराः ॥ १३० ॥ अभ्यन्तरबाह्यान् सर्वान् सङ्गान्
(ग्रन्थान्) त्वं विवर्जय । कृतकारितानुमतिभिः कायमनोवाग्योगैः ॥ १३१ ॥ सङ्गनिमित्तं मारयति भणत्सलीकं करोति चौर्यम् । सेवते
मैथुनं मूर्खमपरिमाणं करोति जीवः ॥ १३२ ॥ सङ्गो महाभयं यद्वाधितः श्रावकेण सता । पुत्रेण हृतेऽर्थे मुनिपतिः कुञ्चिकेन यथा
॥ १३३ ॥ सर्वग्रन्थविमुक्तः शीतीभूतः प्रशान्तचित्तश्च । यत्प्राप्नोति मुक्तिसुखं न चक्रवर्त्यपि तन् लभते ॥ १३४ ॥ निःसल्यस्वेह महा-

ब्रह्मचर्यं
अपरि-
ग्रहता

॥ २८ ॥

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [१३६]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥१३६॥

दीप
अनुक्रम
[१३६]

अहं रागदोसगन्धं मोहगन्धं च तं भवेति विहं । धम्मत्थं हीणकुलाइपत्थणं मोहगन्धं च ॥ १३६ ॥ ४११ ॥
रागेण गंगदत्तो दोसेणं विस्सभूइमाईआ । मोहेण चंडपिंगलमाईआ हुंति दिट्ठंता ॥ १३७ ॥ ४१२ ॥ अग-
णिअ जो मुक्खसुहं कुणइ निआणं असारसुहहेउं । सो कायमणिकएणं वेरुल्लिअमणिं पणासेइ ॥ १३८ ॥
॥ ४१३ ॥ दुक्खक्खय कम्मक्खय समाहिमरणं च बोधिलाभो अ । एअं पत्थेअवं न पत्थणिज्जं तओ अन्नं
॥ १३९ ॥ ४१४ ॥ उज्झिअनिआणसल्लो निसिअत्तनिअत्तिसमिइगुत्तीहिं । पंचमहवयरक्खं कयसिअसुक्खं
पसाहेइ ॥ १४० ॥ ४१५ ॥ इदिअविसयपसत्ता पडंति संसारसागरे जीवा । पक्खिअ च्छिअपक्खा सुसील-
गुणपेहुणचिहुणा ॥ १४१ ॥ ४१६ ॥ न लहइ जहा लिहंतो मुहिअं अट्ठिअं रसं सुणओ । सो तइ तालु-

प्रतान्यखण्डनिर्घणगुणानि । उपहन्यन्ते च तानि निदानशक्त्येन मुनेरपि ॥ १३५ ॥ अथ रागद्वेषगर्भे मोहगर्भे च तद्भवेन्नविधम् ।
धर्मार्थं हीणकुलादि प्रार्थनं मोहगर्भं च तत् ॥ १३६ ॥ रागेण गङ्गदत्तो द्वेषेण विष्वभूत्यादिकाः । मोहेन चण्डपिङ्गलाद्याः (निदानेषु)
भवन्ति दृष्टान्ताः ॥ १३७ ॥ अगणयित्वा यो मोक्षसुखं करोति निदानसंसारसुखहेतोः । स काचमणिकृते वैदूर्यमणिं प्रणाशयति ॥ १३८ ॥
दुःखक्षयः कर्मक्षयः समाधिमरणं च बोधिलाभश्च । एतत् प्रार्थयितव्यं न प्रार्थनीयं ततोऽन्यत् ॥ १३९ ॥ उज्झितनिदानशक्त्यो निशा-
भक्तमिदृशिसमितिगुप्तिभिः । पञ्चमहाव्रतरक्षां कृतशिवसौख्यां प्रमाधयति ॥ १४० ॥ इन्द्रियविषयप्रसक्ताः पतन्ति संसारसागरे जीवाः ।
पक्षिण इव छिन्नपक्षाः सुशीलगुणापिच्छविहीनाः ॥ १४१ ॥ न लभते यथा लिप्ता अण्काप्रो रसं वा । न प्राप्नीयताल्लरसं विलिहन्

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [१४२]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥१४२॥
दीप
अनुक्रम
[१४२]

भक्तपरिज्ञा
॥ २९ ॥

अरसिअं विलिहंतो मन्नए सुखं ॥ १४२ ॥ ४१७ ॥ महिलापसंगसेवी न लहइ किंचिवि सुहं तथा पुरिसो ।
सो मन्नए वराओ सयकायपरिस्समं सुखं ॥ १४३ ॥ ४१८ ॥ सुट्टुवि मग्गिजंतो कत्थवि केलीइ नत्थि जह
सारो । इंदिअविसएसु तथा नत्थि सुहं सुट्टुवि गविट्ठं ॥ १४४ ॥ ४१९ ॥ सोएण पवसिअपिआ चवखूरा-
एण माहुरो वणिओ । घाणेण रायपुत्तो निहओ जीहाइ सोदासो ॥ १४५ ॥ ४२० ॥ फासिंदिएण दुट्ठो नट्ठो
सोमालिआमहीपालो । इक्किकेणवि निहया किं पुण जे पंचसु पसत्ता? ॥ १४६ ॥ ४२१ ॥ विसयाविकखो
निवडइ निरविकखो तरइ दुत्तरभवोहं । देवीदेवसमागयभावयजुअलं व भणिअं च ॥ १४७ ॥ ४२२ ॥ छलिआ
अवयक्खंता निरावयक्खा गया अविग्घेणं । तम्हा पवयणसारो निरावयक्खेण होअवं ॥ १४८ ॥ ४२३ ॥
विसए अवियक्खंता पडंति संसारसायरे घोरे । विसएसु निराविकखा तरंति संसारकंतारं ॥ १४९ ॥ ४२४ ॥
मन्यते सौख्यम् ॥ १४२ ॥ महिलाप्रसङ्गसेवी न लभते किञ्चिदपि सुखं तथा पुरुषः । स मनुते वराकः स्वकायपरिश्रमं सौख्यम् ॥ १४३ ॥
सुपुषि मार्यमाणः कुत्रापि कदल्यां यथा नास्ति सारः । इन्द्रियविषयेषु तथा नास्ति सुखं सुपुषि गवेपितम् ॥ १४४ ॥ श्रोत्रेण प्रोषित-
पिता चक्षुरागेण माथुरो वणिक् । घ्राणेन राजपुत्रो निहतो जिहया सौदासः ॥ १४५ ॥ स्पर्शनेन्द्रियेण दुष्टो नष्टः सुकुमालिकामही-
पालः । एकैकेनापि निहताः किं पुनर्यं पञ्चसु प्रसक्ताः? ॥ १४६ ॥ विषयापेक्षो निपतति निरपेक्षस्तरति दुस्तरभवौघम् । देवीदेवस-
मागतभ्रातृयुगलवद्भूषितं च ॥ १४७ ॥ छलिता अपेक्षमाणा निरपेक्षा गता अविघ्नेन । तस्मात्प्रवचनसारे (लक्ष्णे) निरपेक्षेण भवित-
व्यम् ॥ १४८ ॥ विषयानपेक्षमाणाः पतन्ति संसारसागरे घोरे । विषयेषु निरपेक्षास्तरन्ति संसारकान्तारम् ॥ १४९ ॥

निदानं
इन्द्रिय-
दमः

॥ २९ ॥

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [१५०]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥१५०॥
दीप
अनुक्रम
[१५०]

ता धीर ! धीबलेणं दुहंते दमसु इंदिमहंते । तेणुक्खयपडिवक्खो हराहि आराहणपडागं ॥ १५० ॥ ४२५ ॥
कोहाईण विवागं नाऊण य तेसि निग्गहेण गुणं । निग्गिण्ह तेण सुपुरिस ! कसायकलिणो पयस्सेणं ॥ १५१ ॥
॥ ४२६ ॥ जं अइतिकखं दुक्खं जं च सुहं उत्तमं तिलोईए । तं जाण कसायाणं बुद्धिक्खयहेउअं सव्वं ॥ १५२ ॥
॥ ४२७ ॥ कोहेण नंदमाई निहया माणेण फरसुरामाई । मायाह पंडरज्जा लोहेणं लोहनंदाई ॥ १५३ ॥ ४२८ ॥
इअ उवएसामयपाणएण पल्हाइअम्मि चित्तंमि । जाओ सुनिवओ सो पाऊण व पाणिअं तिसिओ ॥ १५४ ॥
॥ ४२९ ॥ इच्छामो अणुसट्ठिं भंते ! भवपंक्तरणददलट्ठिं । जं जह उत्तं तं तह करेमि विणओणओ भणइ
॥ १५५ ॥ ४३० ॥ जइ कहवि असुहकम्मोदएण देहम्मि संभवे विअणा । अहवा तण्हाईआ परीसहा से
उदीरिज्जा ॥ १५६ ॥ ४३१ ॥ निद्धं मभुरं पल्हायणिज्जहिअयंगमं अणलिअं च । तो सेहावेअवो सो खवओ
तइ धीर ! धृतिबलेन दुर्दान्तान् दाम्येन्द्रियमृगेन्द्रान् । तेनोत्खातप्रतिपक्षो हराधनापताकाम् ॥ १५० ॥ क्रोधादीनां विपाकं ज्ञात्वा च
तेषां निग्रहेण गुणम् । निगृहाण तेन सुपुरुष ! कषायकलीन् प्रयत्नेन ॥ १५१ ॥ यदतितीक्ष्णं दुःखं यच्च सुखमुत्तमं त्रिलोक्याम् । तज्जानीहि
कषायाणां वृद्धिक्षयहेतुकं सर्वम् ॥ १५२ ॥ क्रोधेन नन्दाद्या निहता मानेन परशुरामायाः । मायया पाण्डुरार्या लोभेन लोभनन्द्यादयः
॥ १५३ ॥ इत्युपदेशाश्रुतफानेन प्रह्लादिते चित्ते । जातः सुनिर्वृतः स पीत्वेव पानीयं कृतः ॥ १५४ ॥ इच्छामोऽनुशान्तिं भदन्त !
भवपङ्कतरणददयष्टिम् । यद् यथोक्तं तत्तथा करोमि विनयावनतो भणति ॥ १५५ ॥ यदि कथमप्यशुभकर्मोदयेन देहे संभवेद् वेदना ।
अथवा कृपायाः परीपहास्तस्योदीरयेयुः ॥ १५६ ॥ स्त्रियं मभुरं प्रह्लादनीयं हृदयङ्गममनलीकं च । तदा शिक्षयितव्यः स क्षपकः

Jain Education International

For Personal & Private Use Only

www.jainelibrary.org

अथ कषायानां सविपाकानां वर्णनं क्रियते

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूल+संस्कृतछाया)

मूल [१५७]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूल एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥१५७॥

दीप
अनुक्रम
[१५७]

भक्तपरिज्ञा
॥ ३० ॥

पन्नवंतेणं ॥ १५७ ॥ ४३२ ॥ संभरसु सुअण! जं तं मज्झंमि चउव्विहस्स संघस्स । वूढा महापहन्ना अहयं
आराहस्सामि ॥ १५८ ॥ ४३३ ॥ अरिहंतसिद्धकेवलपच्चक्खं सवसंघसक्खिस्स । पच्चक्खाणस्स कयस्स
भंजणं नाम को कुणइ? ॥ १५९ ॥ ४३४ ॥ भालुंकीए करुणं खज्जंतो घोरविअणत्तोवि । आराहणं पवन्नो
झाणेण अवंतिसुकुमालो ॥ १६० ॥ ४३५ ॥ मुग्गिल्लगिरिंमि सुकोसलोऽपि सिद्धत्थदइअओ भयवं । वगघीए
खज्जंतो पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ १६१ ॥ ४३६ ॥ गुट्टे पाओवगओ सुबंधुणा गोमए पलिविअम्मि । डज्जंतो
चाणक्यो पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ १६२ ॥ ४३७ ॥ अवलंबिऊण सत्तं तुमंपि ता धीर ! धीरयं कुणसु । भावेसु
अ नेगुत्तं संसारमहासमुदस्स ॥ १६३ ॥ ४३८ ★ जम्मजरामरणजलो अणाइमं वसणसावयाइन्नो । जीवाण
दुक्खहेऊ कट्ठं रुदो भवसमुदो ॥ १६४ ॥ ४३९ ॥ धन्नोऽहं जेण मए अणोरपारंमि भवसमुदम्मि । भवसय-
प्रज्ञापयता ॥ १५७ ॥ स्मर सुजन ! तद् यत् चतुर्विधस्य सङ्घस्य मध्ये । अहमाराधयिष्यामीति महाप्रतिज्ञा व्यूढा ॥ १५८ ॥ अर्हत्सि-
द्धकेवलिप्रत्यक्षं सर्वसङ्घसाक्षिणः । कृतस्य प्रत्याख्यानस्य भङ्गं को नाम करोति ? ॥ १५९ ॥ शिवया करुणं खाद्यमानो घोरवेदनात्तो-
ऽपि । आराधनां प्रतिपन्नो ध्यानेनावन्तीसुकुमालः ॥ १६० ॥ मूर्खत्वगिरौ सुकोशलोऽपि सिद्धार्थदयितो भगवान् । व्याध्या खाद्य-
मानः प्रतिपन्न उत्तममर्थम् ॥ १६१ ॥ गोष्ठे पादपोषगतः सुबन्धुना गोमये प्रदीपे । दह्यमानश्चाणाक्यः प्रतिपन्न उत्तमार्थम् ॥ १६२ ॥
अवलम्ब्य सत्त्वं त्वमपि तद्धीर ! धीरतां कुरु । भावय च नैर्गुण्यं संसारमहासमुद्रस्य ॥ १६३ ॥ जन्मजरामरणजलोऽनादिमान् व्यस-
नश्चापदाकीर्णः । जीवानां दुःखहेतुः कष्टं रुदो भवसमुद्रः ॥ १६४ ॥ धन्योऽहं येन मयाऽनर्वाक्यपारे भवसमुद्रे । भवशतसहस्रदुर्लभं

कपायजयः
वेदनासहनं

॥ ३० ॥

Jain Education International

For Personal & Private Use Only

www.jainelibrary.org

*** गाथा १६२ पश्चात् अत्र एक प्रक्षेप-गाथा वर्तते --

★ [१६३] रोहिडगम्मि सत्तीहओ वि कुंचेण अग्गिनिवदइओ | तं वेयणमहियासिय पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ प्र०-१ ॥
रोहितके शक्तिहतोऽपि कुञ्चेन अग्निनृपदयित | तं वेदनमध्यासित प्रतिपन्न उत्तमं अर्थम् ॥

आगम
(२७)

“भक्तपरिज्ञा” - प्रकीर्णकसूत्र-४ (मूलं+संस्कृतछाया)

मूलं [१६६]

मुनि दीपरत्नसागरेण संकलित.....आगमसूत्र - [२७], प्रकीर्णकसूत्र - [०४] “भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछाया

प्रत
सूत्रांक
॥१६६॥

दीप
अनुक्रम
[१६७]

च. स. ६

सहस्सदुलहं लद्धं सद्वम्मजाणमिणं ॥ १६५ ॥ ४४० ॥ एअस्स एभावेणं पालिज्जंतस्स सह पयत्तेणं । जम्मं-
तरेऽवि जीवा पावन्ति न दुक्खदोगच्चं ॥ १६६ ॥ ४४१ ॥ चिंतामणी अउवो एअमपुवो अ कप्परुक्खुत्ति । एअं
परमो मंतो एअं परमामयसरिच्छं ॥ १६७ ॥ ४४२ ॥ अह मणिमंदिरसुंदरफुरंतजिणगुणनिरंजणुज्जोओ । पं-
चनमुक्कारसमे पाणे पणओ विसज्जेइ ॥ १६८ ॥ ४४३ ॥ परिणामविसुद्धीए सोहम्मे सुरवरो महिहीओ । आ-
राहिऊण जायइ भत्तपरिज्ञं जहन्नं सो ॥ १६९ ॥ ४४४ ॥ उक्कोसेण गिहत्थो अचुअकप्पंमि जायए अमरो ।
निघाणसुहं पावइ साहू सवट्टसिद्धिं वा ॥ १७० ॥ ४४५ ॥ इअ जोइसरजिणवीरभद्वभणिआणुसारिणीमिणमो ।
भत्तपरिज्ञं धन्ना पढंति निसुणांति भावेंति ॥ १७१ ॥ ४४६ ॥ सत्तरिसयं जिणाण व गाहाणं समयखित्तपन्नत्तं ।
आराहंतो विहिणा सासयसुक्खं लहइ सुक्खं ॥ १७२ ॥ ४४७ ॥ इति भत्तपरिज्ञापयणं सम्मत्तं ॥ ४ ॥

लद्धं सद्वमंयानमिदम् ॥ १६५ ॥ एतस्य प्रभावेण पाल्यमानस्य सकृन् प्रयत्नेन । जन्मान्तरेऽपि जीवाः प्राप्नुवन्ति न दुःखदोगत्यम् ॥ १६६ ॥
चिन्तामणिरपूर्वं एतदपूर्वञ्च कल्पवृक्ष इति । एतत् परमो मन्त्र एतत्परमामृतसदृशम् ॥ १६७ ॥ अथ मनोमन्दिरे सुन्दरसुन्दरजिनगुण-
निरञ्जनोद्द्योतः । पञ्चनमस्कारसमं प्राणान् प्रणतो विसर्जयति ॥ १६८ ॥ परिणामविशुद्ध्या सौधर्मे सुरवरो महद्विक्रः । आराध्य जायते
भक्तपरिज्ञां जघन्यां सः ॥ १६९ ॥ उत्कृष्टेन गृहस्थोऽच्युतकल्पे जायतेऽमरः । निर्वाणसुखं प्राप्नोति साधुः सर्वार्थसिद्धिं वा ॥ १७० ॥
इति योगीश्वरजिनवीरभद्रभणितानुसारिणीमिमाम् । भक्तपरिज्ञां धन्याः पठन्ति शृण्वन्ति भावयन्ति ॥ १७१ ॥ जिनानां सप्ततं शतमिव
गाथानां समयक्षेत्रे प्रहसम् । तत् आराधयन् विघ्नान् शाश्वतसौख्यं लभते मोक्षम् ॥ १७२ ॥ इति भक्तपरिज्ञाप्रकीर्णकं समाप्तम् ॥ ४ ॥

Jain Education International

For Personal & Private Use Only

www.jainelibrary.org

भक्तपरिज्ञा-आराधनायाः फलम्

मुनिश्री दीपरत्नसागरेण पुनः संपादितः (आगमसूत्र २७)

“भक्तपरिज्ञा” परिसमाप्तः

नमो नमो निम्मलदंसणस्स
पूज्य आनंद-क्षमा-ललित-सुशील-सुधर्मसागर गुरुभ्यो नमः

27

पूज्य आगमोद्धारक आचार्य श्री सागरानंदसूरीश्वरेण संशोधितः संपादितश्च
“भक्तपरिज्ञा-प्रकीर्णकसूत्र” [मूलं एवं छायाः]

(किंचित् वैशिष्ट्यं समर्पितेन सह)

मुनि दीपरत्नसागरेण पुनः संकलितः
“भक्तपरिज्ञा” मूलं एवं संस्कृतछायाः” नामेण
परिसमाप्तः

Remember it's a Net Publications of 'jain_e_library's'